

Аранђел Смиљанић*

Универзитет у Бањој Луци
Филозофски факултет
Одсек за историју

ДУБРОВАЧКО ПИСМО ХЕРЦЕГУ ХРВОЈУ ВУКЧИЋУ ХРВАТИНИЋУ

1403, 27. децембар

Сажетак: Средином децембра 1403. херцег Хрвоје упутио је у Дубровник писмо које су донијели његов слуга Ратко Мишановић и дубровачки поклицар Влахуша, вјероватно ангажован у мисији на двору Хрватинића. Поред писма, они су властима Републике пренијели и неке херцегове усмене поруке. Ускоро је у Дубровник стигло ново херцегово писмо у коме је најављивао могућност измирења с краљем Стефаном Остојом. Дубровчани су на мисију посланика и оба херцегова писма одговорили својим писмом од 27. децембра, у коме су изражавали наду да ће се он измирити са краљем. У писму су још хвалили херцегову мудрост и саопштавали како ће његовом посланику Ратку одговорити, да би он када дође на његов двор могао пренијети њихове поруке.

Кључне ријечи: Дубровник, писмо, херцег Хрвоје, краљ Остоја, рат, преговори, Ратко, Влахуша, књигоноша, одговор.

Краљ Стефан Остоја у позно прољеће 1403. почео је рат против Дубровника. У самој Босни није било претјераног одушевљења за сукоб са Републиком, а међу онима који су били против такве владареве политике био је и војвода Хрвоје Вукчић Хрватинић. Уочи рата он је упутио свог слугу Ратка Мишановића да дубровачке власти упозори на опасност због краљевих ратоборних планова. Неприпремљени за рат, Дубровчани су се одмах окренули дипломатији, те су средином јуна те године упутили Стефана Лукаревића Хрвоју са задатком да утиче на краља и друге великаше да се рат заустави и да се кроз преговоре дође до прихватљивог рјешења. И поред новчаних понуда, његова мисија није уродила плодом, прије свега због Хрвојеве заузетости збивањима у сјеверној и средњој Далмацији, у рату за угарско наслеђе.

* Ел. пошта: arandjelsmiljanic@yahoo.com

Октобра 1403. Хрвоје је од краља Ладислава Напуљског добио титулу херцега сплитског, што се може сматрати пресудним моментом у политичкој каријери крајишког вође. Након тога, Хрвоје се више посветио сукобу краља Остоје и Дубровника, те је понудио Републици посредовање и могућност сепаратног мира са кнезом Павлом Раденовићем и војводом Сандаљем Хранићем. Помало изненађујуће, Дубровчани су одбили његов приједлог. Крајем октобра или почетком новембра 1403, на једном станку дошло је до отвореног сукоба између краља и херцега, који је свакако обрадовао Дубровчане који су средином новембра спремали посланство, чија је сврха била наговарање Хрвоја да напусти напуљски табор и да пређе на страну краља Жигмунда, предухитривши на тај начин краља Остоју¹. Херцег је то одбио, али је и даље преговарао с Дубровчанима. У једној од тих мисија био је и поклицар Влахуша, који је по обављеном послу кренуо ка Дубровнику, а друштво му је правио херцегов слуга Ратко, који је носио господарево писмо. Док је Мишановић боравио у граду подно Срђа, стигло је ново херцегово писмо, које је најављивало могућност његовог измирења са краљем Остојом. Ова вијест обрадовала је Дубровчане који су се надали да би након њиховог измирења могао бити и склопљен мир између њихове Републике и Босне. Међутим, херцегова дипломатска акција није донијела очекивани резултат. Незадовољан тиме, као и вијестима да је дошло до приближавања краља Остоје Жигмунду, Хрватинић се окренуо Дубровчанима, са којима је након краћих преговора у свом граду Звечају на Врбасу склопио тајни савез, 15. јануара 1404, са циљем протјеривања Остоје и довођења на власт Павла Радишића².

Извори и литература: М. Пуцић, *Споменици српски* I, 51; Љ. Стојановић, *Повеле и писма* I–1, 455; F. Šišić, *Vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić i njegovo doba*, Zagreb 1902, 154–156, 160, 165–166, 168–171, 180, 270, 274; J. Радонић, *О кнезу Павлу. Приложак историји Босне крајем XIV и почетком XV вијека*, ЛМС 211–212 (1902) 20–22, 24–26, 29; В. Ђоровић, *Хисторија Босне*, 371, 374–376, 383; М. Динић, *Државни сабор средњовековне Босне*, Београд 1955, 50; С. Ђирковић, *Историја*

---

¹ О инструкцији коју је на пут требало да понесу поклицари Михаило Растић и Франо Бавжелић више видјети у: F. Šišić, *Hrvoje*, 173–179.

² Два дана касније уговор је потврђен у Дубровнику. Стране су се обавезале на заједничко ратовање у Хумској земљи, гдје би и дошло до проглашења за краља Павла Радишића. О томе више видјети у: Н. Исаиловић, *Уговор херцега Хрвоја Вукчића Хрватинића и Дубровчана о савезу против босанског краља Стефана Остоје*, ССА 8 (2009) 167–182.

Босне, 196, 197, 199, 201–202, 286; Ј. Мргић Радојчић, *Доњи Крају*, 85, 102; Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj Hranić Kosača*, Сарајево 2009, 116–118.

Опис писма и ранија издања

Писмо упућено херцегу Хрвоју Вукчићу није сачувано у оригиналу, али зато јесте препис који се налази у Русковој књизи, и то у горњем дијелу полеђине 43. листа. Почиње и завршава знаком крста. За разлику од неколико сусједних, препис овог писма је без видљивијих оштећења, те је као такав погодан за читање.

Препис писма које су Дубровчани упутили херцегу Хрвоју 27. децембра 1403. досад је објављен два пута: М. Пуцић, *Споменици српски* I, 51; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 455.

Текст писма**

+ Славном⁸ и велможном³ г(оспо)д(и)н⁸ Хрвою херцег⁸
сплѣтском⁸ и великом⁸ |2| вокводи кралкѣства босанскога⁴ и к том⁸
вд[ь] владѣцаг⁵ град(а) Дѣровника |3| кнеза властель и вд[ь]
все шпкине многолюбимо⁶ позд(ь)рављеник. Вьсе⁴|почтене⁷ твок
5 любве листь примисмо по вашемь слзѣ⁸ по Ратк⁸ |5| и по нашемь
послѣ по Влах⁸ши и раздѣсмо и що намь на рѣчь вд[ь] ваше
|6| любве рекоше ш всемь раздѣсмо. И потомь⁹ ш[ь] ваше любве
прими⁷|смо дрѣги листь по нашемь книгоноши и раздѣсмо мегю
инѣми |8| како намь пишешь да с кралкѣ(ь) босанскѣмь¹⁰ стоите на
10 тв¹¹ како би доброта |9| могла бити и починате мегю совомь рѣчи
гов(о)рит(и). Ми знамо и чѣк се |10| по всѣхъ земляхъ велики твои

** Редакција издања и превода: Татјана Суботин Голубовић.

³ М. Пуцић: велможном⁸.

⁴ М. Пуцић: кралкѣства босанскога.

⁵ М. Пуцић и Љ. Стојановић: владѣцаго.

⁶ М. Пуцић: много любимо; Љ. Стојановић: многолюбимо.

⁷ Љ. Стојановић: вьсепочтене.

⁸ М. Пуцић: слзѣ.

⁹ Љ. Стојановић: о томь.

¹⁰ Љ. Стојановић: босанскѣмь.

¹¹ М. Пуцић и Љ. Стојановић: то.

разџмъ и да си џмѣль дати вѣзда¹² себи |11| добри свѣтъ и мнозѣмъ
инѣмъ и зато мног¹³ хвалимо, крѣ Б[о]гъ вѣ |12| да всако ваше
добро намъ к драг¹⁴, крѣ по твоки любвѣ намъ га к |13| всакои
15 добри дѣль. И швоган дрџг¹⁵ листа цѣкѣ на шнѣ прѣви листѣ
|14| џстависмо се съде вашои любвѣ шд[ь]писати доколѣ¹⁶ ино шд[ь]
ваше любве |15| џзимамо и Раткѣ шд[ь]говорисмо сврѣхѣ тога. +

Испод текста преписа писма налази се датум: ad XXVII decembre
ССССШ.

Превод писма

Славном и велможном господину Хрвоју, херцегу сплитском и великом војводи Краљевства босанског и уз то, од владајућег кнеза града Дубровника, властеле и од све Општине поздрав велике љубави. Писмо твоје поштоване љубави примили смо по вашем слуги Ратку и по нашем посланику Влахуши, и у све смо разумјели, као и ријечи ваше љубави које су нам саопштили. Потом смо од ваше љубави примили друго писмо, и то по нашем куриру, и разумјели смо, између осталог, да нам пишеш да са босанским краљем настојите постићи доброту, и да почињете међу собом ријечи говорити. Знамо оно што се чује о вашој мудрости по свим земљама, и да си умио дати добар савјет не само себи, већ и многим другим, и зато те много хвалимо, јер Бог зна да нам је драго за свако ваше добро, пошто нам је твоја љубав увијек чинила само добра дјела. И послѣ овога другога писма договорисмо се овдје да одговоримо вашој милости на оно прво писмо док год оно узимамо од вас, па и Ратку тако одговорисмо поводом тога.

Просопографски подаци

У претходним свескама *Грађе о прошлости Босне* више пута је навођен војвода и херцег **Хрвоје Вукчић Хрватинић**.

Ратко, 19 (страна), 5 (ред у издању); 20, 17 – У периоду између 1400. и 1405. властелин и слуга Ратко Мишановић помиње се у више наврата као

---

¹² М. Пуцић: **вѣзда дати**.

¹³ М. Пуцић и Љ. Стојановић: **много**.

¹⁴ М. Пуцић и Љ. Стојановић: **драго**.

¹⁵ М. Пуцић и Љ. Стојановић: **дрџгога**.

¹⁶ Љ. Стојановић: **до колѣ**.

посланик војводе и херцега Хрвоја. Његово име први пут је забиљежено 2. септембра 1400. у дубровачком писму Хрватинићу. Средином маја 1402. Ратко је као посланик Хрвоја и краља Остоје долазио у Дубровник, гдје је протестовао што су они поновили свечану заклетву краљу Жигмунду и што иступају против актуелног босанског краља. Уочи почетка рата краља Остоје против Дубровника, војвода Хрвоје упутио је Ратка крајем маја 1403. у Дубровник са поруком властима Републике. Сљедећи пут се помиње у овом писму. У прољеће 1404. био је укључен у преговоре чији је циљ био смиривање односа Босне и Дубровника. Годину дана касније Ратко је поново долазио у Дубровник, овај пут да саопшти лијепе вијести о могућности успостављања мира. У октобру исте године забиљежено је да је био укључен у преговоре с Дубровчанима о галијама које су према херцеговим оптужбама они опремали да нападну његове посједе у Далмацији. Име Ратка Мишановића посљедњи пут је забиљежено у дубровачком писму херцегу Хрвоју, 6. децембра 1405, у коме се жале на напуљске галије.

Извори и литература: М. Пуцић, *Споменици српски* I, 31, 39–40, 51, 59, 83–84; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 451, 461, 464, 469; F. Šišić, *Hrvoje*, 133, 145, 168, 180, 184; В. Ђоровић, *Хисторија Босне*, 369, 391; А. Бабић, *Diplomatska služba u srednjovjekovnoj Bosni*, Сарајево 1995, 95; Ј. Мргић Радојчић, *Доњи Краји*, 99.

Влахуша, 19, 6 – дубровачки поклисар, чија идентификација је знатно отежана будући да уз његово име није наведено презиме¹⁷. Чак је упитно и његово право име, јер је постојала пракса давања тог надимка особама чије је име било Влахо. Једино што је сигурно јесте да је учествовао у преговорима с херцегом Хрвојем, и да се по окончаној мисији вратио у Дубровник заједно са Ратком Мишановићем.

Извори: Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–2, 569 (регистар личних имена).

---

¹⁷ Не зна се ни да ли је припадао дубровачком племству или је потицао из слоја грађана. У прилог друге опције иде ненавођење презимена уз његово име. У случају да је то ненамјерно учињено, и да је водио поријекло из привилегованог слоја, у оптицају су двојица Влахуша. Временски најближи био је Влахуша Мариновић, који се јавља 22. октобра 1406. у пословима трговине са људима војводе Сандаља. Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 270. Друга могућност је Влахуша Бунјић, који се јавља 1. децембра 1413. у пословима везаним за тестамент деспота Стефана, и 29. јуна 1419. када је наведен међу осталом властелом која се заклиње на поштовање повеље којом су власти Републике примиле Сандаља, Вукца, Вука и Стјепана Косачу за своје племиће, након што су уступили свој дио Конавала. Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 212–214, 300.

Установе и важнији термини

Књигоноша, 19, 8 – курири, књигоноше или листоноше, латински *tabellarius*, у средњем вијеку били су на различите начине укључени у дипломатске акције. Свакако да су имали мањи значај од самих преговарача, али их не треба потцјењивати, посебно у оним случајевима када је од њихове брзине стицања на одредиште могао да зависи и исход преговора. Њихову важност на вријеме су уочили Дубровчани, који су већ почетком XIV вијека основали курирску службу. Када би преговарачи одлазили у удаљене мисије, са собом би водили неколико курира, али било је случајева да у њиховом недостатку ангажују друге, обично са територије гдје су вођени преговори. Ако би преговори трајали дуже, онда би их слали својим господарима с информацијама о њиховом току и дотадашњим резултатима, захтијевајући нове инструкције.

Литература: В. Krizman, *O dubrovačkoj diplomaciji*, Zagreb 1951, 135; *ЛССВ*, 303, 539 (С. Ћирковић).

Arandel Smiljanić

Université de Banja Luka

Faculté de Philosophie

Département d'Histoire

**LETTRE DE DUBROVNIK A
L'HERCEG HRVOJE VUKČIĆ HRVATINIĆ**

1403, 27 décembre

Résumé

Les Ragusains écrivent le 27 décembre 1403 à l'herceg Hrvoje Vukčić Hrvatinić en réponse à deux lettres reçues de ce dernier dans un bref intervalle de temps. La première de ces lettres a été apportée à la ville située au pied de Srdj [soit Dubrovnik] par deux émissaires de l'herceg du nom de Ratko Mišanović et Vlahuša, alors que la seconde y est parvenue par l'intermédiaire d'un messager ragusain anonyme. Cette seconde lettre était beaucoup plus importante car son texte informait d'une possible réconciliation entre l'herceg Hrvoje et le roi Ostoja. [En réponse] les Ragusains se déclarent agréablement surpris par cette nouvelle et appellent de leurs vœux la concrétisation d'une telle réconciliation. Après avoir loué la sagesse de l'herceg Hrvoje, ils concluent leur lettre en annonçant qu'ils confieront à Ratko Mišanović le soin de transmettre leurs messages en réponse à sa mission, c'est-à-dire à la première lettre.

Mots-clés: Dubrovnik, lettre, herceg Hrvoje, roi Ostoja, guerre, négociations, Ratko, Vlahuša, courrier, réponse.